

From Service Space to Social Arena: A Scoping Review on the Sociological Role of Hair Salons

Sinan GİRĞİN*

*Marmara Üniversitesi, sinan.girgin@hotmail.com

Received Date: 24.05.2026 Revised Date: 12.06.2026 Accepted Date: 17.07.2026

Copyright © 2026. Sinan GİRĞİN. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ABSTRACT

Hair salons are commonly conceptualized as commercial venues providing aesthetic services and receive limited attention in sociological scholarship. However, beyond their economic function, these spaces operate as multi-layered social arenas where everyday interactions intensify, trust is constructed, emotional labour is performed, and community ties are formed. The aim of this study is to systematically examine the literature that conceptualizes hair salons along a continuum from service spaces to social spaces, to identify dominant thematic, theoretical, and methodological patterns, and to reveal research gaps in the field. The study adopts a scoping review design. A systematic search conducted in Web of Science, Scopus, EBSCOhost, Google Scholar, and TR Dizin identified 34 peer-reviewed articles that met the inclusion criteria. The selected studies were analyzed through a multi-coding process at thematic, theoretical, and methodological levels. Findings show that the literature clusters around six thematic axes: everyday interaction, emotional labour, social capital, gender and body politics, community-based social support, and service economy/professionalization. Theoretically, emotional labour and gatekeeper/care-work approaches have become particularly prominent, while methodologically the field remains predominantly qualitative. Studies that systematically integrate everyday life, emotional labour, and social capital within a unified analytical framework remain limited. This study reconceptualizes hair salons through a sequential mechanism in which everyday repetition fosters relational intensification; relational intensification generates trust; and trust evolves into social capital and community function. In doing so, it positions hair salons not merely as aesthetic service venues but as informal yet influential components of contemporary social infrastructure.

Keywords: Hair salons; social space; everyday life; emotional labour; social capital; scoping review

Hizmet Mekânından Sosyal Alana: Kuaför Salonlarının Sosyolojik Rolü Üzerine Bir Derleme

ÖZET

Kuaför salonları çoğunlukla estetik hizmetlerin sunulduğu ticari mekânlar olarak ele alınmakta, sosyolojik analizlerde ise sınırlı düzeyde incelenmektedir. Oysa bu mekânlar gündelik etkileşimin yoğunlaştığı, güven ilişkilerinin kurulduğu, duygusal emeğin üretildiği ve topluluk bağlarının şekillendiği çok katmanlı sosyal alanlar olarak işlev görmektedir. Bu çalışmanın amacı, kuaför salonlarını “*hizmet mekânı*”ndan “*sosyal alan*”a uzanan bir süreklilik içinde ele alan literatürü sistematik biçimde incelemek, tematik, kuramsal ve yöntemsel örüntüleri ortaya koymak ve araştırma boşluklarını belirlemektir. Araştırma, kapsam derlemesi yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Web of Science, Scopus, EBSCOhost, Google Scholar ve TR Dizin veri tabanlarında gerçekleştirilen tarama sonucunda ölçütleri karşılayan 34 hakemli makale analize dâhil edilmiştir. Çalışmalar çoklu kodlama yaklaşımıyla tematik, kuramsal ve yöntemsel düzeyde incelenmiştir. Bulgular, literatürün altı tematik ekseninde yoğunlaştığını göstermektedir: gündelik etkileşim, duygusal emek, sosyal sermaye, toplumsal cinsiyet, topluluk temelli sosyal destek ve hizmet ekonomisi. Kuramsal olarak özellikle duygusal emek ve eşik aktör yaklaşımlarının öne çıktığı, yöntemsel olarak ise nitel tasarımların baskın olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte gündelik hayat, duygusal emek ve sosyal sermaye eksenlerinin bütünleşik biçimde modellendiği çalışmaların sınırlı olduğu saptanmıştır. Çalışma, kuaför salonlarını gündelik tekrarın ilişkisel yoğunlaşmasına, bu yoğunlaşmanın güven üretimine ve güvenin sosyal sermayeye dönüşmesine uzanan zincirsel bir mekanizma içinde yeniden kavramsallaştırmaktadır. Bu çerçevede, kuaför salonlarını estetik hizmet alanlarının ötesinde, modern toplumlarda enformel fakat etkili sosyal altyapı mekânları olarak konumlandırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kuaför salonları, sosyal mekân, gündelik hayat, duygusal emek, sosyal sermaye, kapsam derlemesi

JEL Kodları: Z13, J16, L84

Giriş

Kuaför salonları, modern toplumlarda gündelik yaşamın en yaygın ve sıradan mekânları arasında yer almakla birlikte, sosyolojik analizlerde çoğu zaman ikincil hizmet alanları olarak değerlendirilmiştir. Hâkim yaklaşımda bu mekânlar saç kesimi, bakım ve estetik uygulamaların gerçekleştirildiği teknik ve işlevsel ticari işletmeler olarak tanımlanmakta, analizler çoğunlukla ekonomik faaliyet, müşteri memnuniyeti ya da hizmet kalitesi çerçevesinde sınırlandırılmaktadır. Oysa son yıllarda farklı disiplinlerde üretilen çalışmalar, kuaför salonlarının yalnızca estetik hizmet sunan işletmeler olmadığı, aynı zamanda gündelik etkileşimin yoğunlaştığı, güven ilişkilerinin kurulduğu, sosyal destek pratiklerinin geliştiği ve kimlik anlatılarının dolaşıma girdiği çok katmanlı sosyal alanlar olarak işlev gördüğü sonucunu ortaya koymaktadır (McCann ve Myers, 2021; Batista, 2024).

Gündelik hayat sosyolojisi, sıradan görünen mekânların toplumsal düzenin yeniden üretiminde merkezi roller oynayabileceğini vurgulamaktadır. Goffman (2023), bireylerin gündelik etkileşimler aracılığıyla benlik sunumlarını sahnelediklerini belirtirken Lefebvre (1991), mekânın toplumsal ilişkiler tarafından üretildiğini ve bu ilişkiler aracılığıyla sürekli yeniden inşa edildiğini ileri sürmektedir. Bu kuramsal çerçeve, kuaför salonlarını nötr hizmet alanları olarak değil, anlam üretiminin, kimlik müzakerelerinin ve sosyal rollerin performatif biçimde sahnelendiği mikro sosyal sahneler olarak ele almayı mümkün kılmaktadır. Saç kesimi, renklendirme ya da stil değişimi gibi uygulamalar bu bağlamda yalnızca estetik müdahaleler değil, bireyin kamusal görünürlüğünü ve toplumsal konumunu yeniden düzenleyen sembolik pratiklerdir.

Kuaför salonlarında kurulan müşteri-usta ilişkisi, salt ekonomik bir alışverişten ibaret değildir. Bu ilişki mahremiyet, güven, süreklilik ve karşılıklı beklentilerin yönetildiği karmaşık bir sosyal etkileşim formunu içerir. Özellikle bedene doğrudan temas içeren hizmetlerde fiziksel müdahale ile duygusal iletişim iç içe geçmektedir. Hochschild'in (2012) duygusal emek kavramı, yüz yüze hizmet mesleklerinde çalışanların yalnızca teknik yeterlilik değil, aynı zamanda duygu düzenleme ve empatik etkileşim sorumluluğu taşıdığını göstermektedir. Bu açıdan kuaför salonları, estetik emeğin yanı sıra yoğun duygusal emeğin üretildiği, güvenin ve ilişkisel bağlılığın zaman içinde inşa edildiği sosyal ortamlardır.

Mekân sosyolojisi literatürü, kuaför salonlarının toplumsal bağlam içindeki rolünü daha görünür kılmaktadır. Lefebvre'ye (1991) göre mekân, toplumsal ilişkilerin hem ürünü hem de üreticisidir. Bu perspektiften bakıldığında kuaför salonları, mahalle ve topluluk ölçeğinde sosyal sermayenin üretildiği düğüm noktalarına dönüşebilmektedir. Putnam'ın (2000) sosyal sermaye yaklaşımı, düzenli ve tekrar eden etkileşimlerin güven, karşılıklılık ve aidiyet duygularını beslediğini ileri sürmektedir. Bununla birlikte Bourdieu'nün (1986) yaklaşımı, sosyal sermayenin yalnızca dayanışma değil, aynı zamanda sembolik ayrışma ve statü üretimiyle ilişkili olduğunu göstermekte, böylece kuaför salonlarının estetik sermaye ve sınıfsal konumlanmalarla da bağlantılı olabileceğini düşündürmektedir. Öte yandan kuaför salonları, toplumsal cinsiyet rejimlerinin ve güzellik normlarının gündelik pratikler

aracılığıyla yeniden üretildiği mekânlar olarak da dikkat çekmektedir (Bartky, 1990; Bordo, 2003). Kadın kuaförleri çoğu zaman mahremiyetin ve duygusal paylaşımın yoğunlaştığı alanlar olarak ele alınırken (Weber, 2001), erkek berberleri tarihsel olarak erkeklik olgusunun ve kamusal aidiyet paylaşımlarının yapıldığı alanlar olarak incelenmiştir. Bu farklılaşma, kuaför salonlarının toplumsal cinsiyet çalışmaları açısından özgün bir analiz alanı sunduğunu göstermektedir. Bununla birlikte literatür incelendiğinde, kuaför salonlarının sosyal rolüne ilişkin çalışmaların sosyoloji, antropoloji, kültürel çalışmalar, halk sağlığı ve hizmet araştırmaları gibi farklı disiplinlere dağılmış olduğu görülmektedir. Mevcut çalışmalar çoğu zaman tekil temalar üzerinden ilerlemekte, kuaför salonlarının gündelik hayat, mekân üretimi, duygusal emek, sosyal sermaye ve toplumsal cinsiyet bağlamındaki çok katmanlı yapısını bütüncül biçimde ele alan sentez çalışmalarının sınırlı kaldığı dikkat çekmektedir. Türkiye bağlamındaki araştırmalar ise büyük ölçüde hijyen, iş sağlığı ve müşteri memnuniyeti ekseninde yoğunlaşmakta, kuaför salonlarının sosyolojik bir mekân olarak kavramsallaştırılması sınırlı düzeyde kalmaktadır.

Bu araştırmanın önemi tam da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Kuaför salonları, hem gündelik hayatın sıradanlığı içinde konumlanmaları hem de yüksek düzeyde ilişkisel ve duygusal yoğunluk barındırmaları nedeniyle, mikro etkileşim ile makro toplumsal yapı arasındaki bağlantıları gözlemlemeye imkân tanıyan özgün alanlardır. Bu mekânların sosyolojik olarak bütüncül biçimde ele alınması (i) gündelik pratiklerin toplumsal düzenin yeniden üretimindeki rolünü daha görünür kılmaya, (ii) hizmet ilişkilerinde duygusal emeğin topluluk bağlarıyla nasıl kesiştiğini açıklamaya ve (iii) estetik pratikler üzerinden işleyen toplumsal cinsiyet ve sınıf dinamiklerini daha net biçimde analiz etmeye imkân sağlamaktadır. Ayrıca kuaför salonlarının enformel sosyal destek ve yönlendirme alanları olarak işlev görebilme potansiyeli, bu mekânları yalnızca kültürel açıdan değil aynı zamanda toplumsal politika ve halk sağlığı açısından da önemli kılmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın önemi, dağınık literatürü sentezlemenin ötesinde, kuaför salonlarını gündelik hayatın görünmez fakat etkili sosyal altyapı unsurlarından biri olarak yeniden konumlandırmasında yatmaktadır.

Bu çalışma, söz konusu boşluğu gidermeyi amaçlamakta ve kuaför salonlarının sosyolojik literatürde nasıl ele alındığını kapsam derlemesi yöntemiyle incelemektedir. Çalışma, kuaför salonlarını gündelik tekrarın ilişkisel yoğunlaşmaya, ilişkisel yoğunlaşmanın güven üretimine, güvenin ise sosyal sermaye ve topluluk bağlarına dönüşmesine uzanan zincirsel bir mekanizma çerçevesinde ele alarak literatürü analitik bir bütünlük içinde yeniden örgütlemektedir. Bu doğrultuda çalışmanın temel araştırma sorusu şu şekilde belirlenmiştir:

Kuaför salonları literatürde hangi sosyolojik yaklaşımlar çerçevesinde “*hizmet mekânı*”ndan “*sosyal alan*”a uzanan bir bağlamda ele alınmaktadır?

Alt araştırma soruları ise şunlardır:

- Kuaför salonları sosyolojik literatürde hangi temalar etrafında ele alınmaktadır?
- İncelenen çalışmalarda kuaför salonlarının sosyal rolü hangi kuramsal çerçeveler üzerinden açıklanmaktadır?

- Kuaför salonlarını konu alan çalışmalarda hangi yöntemsel yaklaşımlar öne çıkmaktadır?
- Literatürde kuaför salonlarının gündelik hayat, duygusal emek ve sosyal sermaye bağlamındaki rolleri nasıl tartışılmaktadır?
- Mevcut literatürde kuaför salonlarının sosyolojik rolüne ilişkin hangi araştırma boşlukları bulunmaktadır?

Bu çalışma, literatürde parçalı biçimde ele alınan yaklaşımları sistematik ve analitik bir bütünlük içinde bir araya getirerek kuaför salonlarını çok katmanlı sosyal alanlar olarak yeniden kavramsallaştırmayı, böylece gelecekte gerçekleştirilecek ampirik araştırmalar için kuramsal, tematik ve yöntemsel bir referans çerçevesi sunmayı hedeflemektedir.

1. Kavramsal Çerçeve

Kuaför salonlarının sosyolojik rolünü tek bir kuramsal perspektifle açıklamak güçtür. Bu mekânlar, gündelik etkileşimlerin üretildiği mikro sosyal sahneler olmanın ötesinde, mekânsal düzenlemeler ve mahremiyet rejimleri üzerinden ilişkilerin biçimlendiği, hizmet ilişkileri içinde duygusal emeğin yoğunlaştığı, güvenin ve karşılıklılık temelli bağların kurulduğu, beden ile toplumsal cinsiyet normlarının müzakere edildiği çok katmanlı sosyal alanlar olarak konumlanır. Bu nedenle bu bölümde, kuaför salonlarını “*hizmet mekânı*”ndan “*sosyal alan*”a uzanan bir süreklilik içinde analiz etmeye imkân tanıyan kuramsal yaklaşımlar, birbirinden kopuk biçimde değil, bulgular bölümünde ortaya çıkan örüntüleri açıklayacak şekilde birbirini tamamlayan bir analitik çerçeve olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevenin çekirdeği, kuaför salonlarında gündelik tekrarın ilişkisel/duygusal yoğunlaşmayı mümkün kılması, bu yoğunlaşmanın güven üretimini desteklemesi ve güvenin zamanla sosyal sermaye ile topluluk bağlarına dönüşmesi şeklinde özetlenebilecek zincirsel bir mekanizmaya dayanmaktadır.

1.1. Gündelik Hayat ve Mikro Etkileşim Mekânları

Gündelik hayat sosyolojisi, toplumsal düzenin yalnızca makro yapılar ve kurumsal sistemler ile değil, bireylerin sıradan ve tekrar eden etkileşimleri aracılığıyla üretildiğini ileri sürmektedir (de Certeau, 1984; Goffman, 2023). Bu perspektiften bakıldığında kuaför salonları, gündelik yaşamın içinde yer alan, ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve yeniden anlamlandırılması açısından özgün işlevler üstlenen mikro sosyal alanlardır. Goffman’a (2023) göre bireyler, sosyal ortamlarda belirli roller üstlenerek benlik sunumlarını sahneler. Kuaför salonları ise bu sahnelemenin hem fiziksel hem de sembolik boyutunun yoğunlaştığı alanlar olarak düşünülebilir. Saç kesimi, renklendirme veya stil değişimi gibi uygulamalar bu nedenle yalnızca estetik müdahaleler değil, bireyin kamusal kimliğini yeniden düzenleme ve sunma pratikleridir.

Kuaför salonlarında gerçekleşen etkileşimler çoğu zaman resmî olmayan, samimi ve tekrar eden karşılaşmalar biçimindedir. Bu süreklilik, salonu geçici bir hizmet alanı olmaktan çıkarak düzenli müşteriler için tanıdık ve güvene dayalı bir sosyal çevreye dönüştürür. De Certeau’nun (1984) gündelik pratikler yaklaşımı, danışma, uygulama sırasında sohbet ve geri bildirim gibi aşamaların teknik bir prosedür olmanın ötesinde ritüelleşmiş etkileşim biçimlerine dönüştüğünü görünür kılar. Böylece gündelik tekrar, yalnızca aşinalık üretmekle kalmaz, aynı zamanda hizmet ilişkisinin duygusal olarak

yoğunlaşmasına zemin hazırlar. Bu bağlamda mikro düzey tekrar, bir sonraki halkada ele alınacak duygusal emek süreçlerinin kurulduğu temel zemindir.

1.2. Mekânın Toplumsal Üretimi ve Anlamı

Kuaför salonlarını yalnızca hizmetin gerçekleştiği fiziksel ortamlar olarak değil, toplumsal ilişkilerin üretildiği, toplumsal konuların müzakere edildiği ve yeniden anlamlandırıldığı sosyal alanlar olarak değerlendirebilmek için mekân sosyolojisinin sunduğu kuramsal çerçeve merkezi bir öneme sahiptir. Lefebvre (1991), mekânı edilgen bir arka plan değil, toplumsal pratikler, temsiller ve deneyimler aracılığıyla sürekli olarak üretilen dinamik bir süreç olarak kavramsallaştırır. Bu yaklaşım, kuaför salonlarını yalnızca estetik düzenlemeler içeren tasarlanmış iç mekânlar olarak değil, kullanıcı deneyimi yoluyla anlam kazanan ve sosyal ilişkiler tarafından biçimlenen alanlar olarak ele almayı mümkün kılar.

Lefebvre'nin mekân üçlemesi (algılanan, tasarlanan ve yaşanan mekân), kuaför salonlarının analizinde işlevsel bir çerçeve sunmaktadır. Algılanan mekân, salonun fiziksel düzeni ve maddi unsurlarını, tasarlanan mekân, mimari ve dekoratif kurguyu, yaşanan mekân ise kullanıcıların deneyimsel ve duygusal boyutta mekânla kurduğu ilişkiyi ifade eder. Kuaför salonlarında koltuk yerleşimi, aynaların konumu, renk tercihleri, ışık düzeni ve bekleme alanlarının tasarımı, yalnızca fonksiyonel düzenlemeler değil, mahremiyet, rahatlama ve güven duygusunun üretildiği sosyal düzeneklerdir. Bu yönüyle mekân, sosyal etkileşimin koşullarını belirleyen aktif bir unsur hâline gelmektedir.

Oldenburg'un (1999) “*üçüncü mekân*” kavramı da kuaför salonlarının ev ve işyeri dışında kalan, gündelik karşılaşmaların gerçekleştiği ara kamusal alanlar olarak değerlendirilmesine imkân tanımaktadır. Ancak kuaför salonları klasik üçüncü mekânlardan farklı olarak bedene doğrudan müdahale içeren hizmet yapısı nedeniyle daha yüksek düzeyde mahremiyet ve güven ilişkisi barındırır. Bu durum, mekânsal düzenin sosyal anlam üretimindeki rolünü daha da görünür kılmaktadır.

Türkiye bağlamında gerçekleştirilen bir araştırma, kadınların kuaför salonu tercihlerinde özellikle ferahlık, yüksek tavan, doğal zemin kullanımı, beyaz tonların hâkimiyeti ve mekânsal düzenin estetik bütünlüğünü öncelikli kıldığını ortaya koymuştur (Değer ve Girgin, 2021). Bu bulgular, salon tasarımının yalnızca görsel bir tercih olmadığını, kullanıcıların kendilerini güvende, rahat ve yenilenmiş hissetmeleriyle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle mekânın fiziksel özellikleri, psikolojik konfor ve rekreatif deneyim üretimiyle bütünleşmektedir. Bu durum, mekânın toplumsal üretimi yaklaşımını ampirik düzeyde desteklemekte ve kuaför salonlarının “*yaşanan mekân*” boyutunun sosyal bağ üretim sürecine katkı sunduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kuaför salonlarının mekânsal kurgusu, yalnızca estetik tercihlerden ibaret değildir. Gündelik tekrarın gerçekleştiği bu ortamda mahremiyetin yönetilmesi, rahatlama deneyiminin mümkün kılınması ve güven duygusunun istikrarlı biçimde yeniden üretilmesi açısından belirleyici bir işleve sahiptir. Mekânsal düzen güçlendikçe kullanıcıların öz-açım ve duygusal paylaşım düzeyi artmakta, bu artış ise bir sonraki aşamada duygusal emeğin yoğunlaşmasını ve güvenin yerleşmesini desteklemektedir. Böylece mekân, sosyal

etkileşimin sahnesi olmanın ötesine geçerek, ilişkisel yoğunlaşmayı mümkün kılan yapısal bir zemin hâline gelmektedir.

1.3. Duygusal Emek ve Hizmet İlişkileri

Kuaför salonlarının sosyolojik analizinde duygusal emek kavramı merkezi bir kuramsal konuma sahiptir. Hochschild (2012), yüz yüze hizmet mesleklerinde çalışanların belirli duygu ifadelerini üretmek, düzenlemek ve kurumsal beklentilerle uyumlu hâle getirmek zorunda olduklarını vurgular. Kuaförlük ve güzellik hizmetleri, bedene doğrudan temas ve kimlik/öz-imaaj beklentileri nedeniyle duygusal emeğin sürekli üretildiği alanlardır. Korczynski (2003), hizmet etkileşimlerinde duygusal düzenlemenin müşteri beklentileri ile kurumsal normlar arasında sürekli bir müzakere içerdiğini belirtir.

Düzenli müşteri ilişkileri, duygusal emeğin süreklilik kazanmasını sağlar. Kuaför, zamanla yalnızca hizmet sağlayıcı değil, kimi durumlarda dinleyici, danışman ve destekleyici aktör olarak konumlanabilir. Ancak bu süreç, rol sınırlarının (profesyonel yakınlık-kişisel yakınlık) müzakere edilmesini ve sınır yönetimini gerektirir. Dolayısıyla duygusal emek, güven üretiminin temel mekanizması olmakla birlikte rol gerilimi/tükenmişlik riskini de barındırır. Bu noktada duygusal emek, kavramsal zincirde “güven” halkasını üreten ana ara-mekanizma olarak iş görür: süreklilik + duygu düzenleme → güvenin yerleşmesi → sosyal ağların genişlemesi.

1.4. Sosyal Sermaye ve Topluluk İlişkileri

Sosyal sermaye, güven ve karşılıklılık normları üzerinden işleyen sosyal ağların toplumsal yaşam üzerindeki etkisini ifade eder (Putnam, 2000). Kuaför salonları, tekrar eden etkileşimler ve duygusal emek süreçleri aracılığıyla yerel düzeyde güven üretme kapasitesi yüksek mekânlardır. Putnam’ın sosyal sermaye ayırımında bağlayıcı (bonding) sosyal sermaye benzer gruplar arasında dayanışmayı, köprü kurucu (bridging) sosyal sermaye ise farklı gruplar arasında bağlantı kurmayı ifade eder. Bu ayırım, kuaför salonlarında hem aidiyet oluşumunu hem de enformel bilgi dolaşımını açıklamada işlevseldir. Bourdieu (1986) ise sosyal sermayenin yalnızca dayanışma değil, aynı zamanda sembolik güç ve ayrışma oluşturabileceğini vurgular. Bu da salonların kimi bağlamlarda statü ve estetik sermaye üzerinden sınır çizme işlevi görebileceğini düşündürür. Bu çerçevede sosyal sermaye, kuaför salonlarında “güvenin kurumsallaşmış sonucu” olarak okunabilir. Mikro etkileşim ve duygusal emek ile üretilen güven, zamanla karşılıklılık normları ve ağ ilişkileri aracılığıyla daha kalıcı topluluk bağlarına dönüşür. Böylece kuaför salonları yalnızca hizmet alışverişinin yapıldığı bir yer değil, yerel sosyal altyapının da bir bileşeni hâline gelir.

1.5. Toplumsal Cinsiyet, Beden ve Güzellik Pratikleri

Kuaför salonları, bedene yalnızca estetik müdahalelerin yapıldığı yerler değil, toplumsal anlam üretiminin merkezî taşıyıcısı hâline geldiği özgül mekânlardır. Beden sosyolojisi ve feminist kuram, bedeni doğal bir veri olmaktan ziyade kültürel normlar, sembolik kodlar ve iktidar ilişkileri aracılığıyla inşa edilen bir toplumsal alan olarak ele almaktadır (Bartky, 1990; Bordo, 2003). Bu perspektiften bakıldığında saç, bakım ve görünüm pratikleri bireysel tercihler değil, toplumsal cinsiyet rejiminin görünür, düzenlenebilir ve denetlenebilir yüzeyleridir.

Güzellik pratikleri, özellikle kadınlıkla ilişkilendirilmiş, bakım, incelik ve estetik duyarlılık gibi nitelikler kültürel olarak “kadınsı” alan içinde konumlandırılmıştır. Bu nedenle kuaför salonları, kadın bedeninin normatif temsiller doğrultusunda düzenlendiği, görünümün toplumsal kabul ve saygınlıkla ilişkilendirildiği performatif sahneler olarak işlev görür. Ancak bu süreç yalnızca normların yeniden üretimiyle sınırlı değildir. Kuaför salonları, estetik müdahalenin ötesinde kimliğin yeniden çerçevelendiği, görünürlük stratejilerinin geliştirildiği ve toplumsal konumlanışın müzakere edildiği bir alan niteliği taşır. Bu bağlamda salon, cinsiyetlendirilmiş emek düzeninin de somutlaştığı bir mekândır. Kadın kuaförlüğü tarihsel olarak “kadın işi” olarak kodlanmış bir meslek alanı iken, bu alanda çalışan erkeklerin varlığı, söz konusu cinsiyet kodlarını görünür kılmakta ve sorgulanabilir hâle getirmektedir. Nitel bulgular, kadın kuaförlüğü yapan erkeklerin mesleki konumlarını sürekli olarak açıklamak, sınırlarını belirlemek ve toplumsal meşruiyet üretmek zorunda kaldıklarını göstermektedir (Ünlü, 2025). Bu durum, mesleklerin yalnızca ekonomik faaliyet alanları değil, cinsiyet normlarının yeniden üretildiği ve aynı zamanda esnetilebildiği toplumsal kategoriler olduğunu ortaya koymaktadır.

Kuaför salonunda beden üzerinde yürütülen estetik müdahale, teknik bir işlemden ziyade sembolik bir düzenleme niteliği taşır. Saçın biçimi, rengi ve dokusu bireyin yaş, sınıf, cinsiyet ve kültürel aidiyetine ilişkin göstergeler üretir. Böylece salon, görünüm üzerinden toplumsal kimliğin yeniden yazıldığı bir ara kamusal alan işlevi görür. Bu yazım süreci, hem normatif güzellik kalıplarını pekiştirebilir hem de bireyin kendilik anlatısını dönüştürmesine imkân tanıyabilir. Dolayısıyla kuaför salonları, cinsiyetlendirilmiş estetik normların uygulandığı pasif mekânlar değil, beden, kimlik ve mesleki rolün kesiştiği dinamik toplumsal sahnelerdir. Bu mekânlarda hem güzellik ideallerinin sürekliliği hem de cinsiyet sınırlarının yeniden tanımlanma potansiyeli aynı anda var olur. Bu çift yönlü yapı, kuaför salonlarını yalnızca hizmet alanı olmaktan çıkararak toplumsal cinsiyetin gündelik düzeyde yeniden kurulduğu ve müzakere edildiği özgün sosyal mekânlar hâline getirmektedir.

1.6. Gayriresmî Bakım, Yönlendirme ve Eşik Aktörlük

Son dönem literatür, kuaför salonlarının yalnızca estetik pratiklerin yürütüldüğü mekânlar değil, aynı zamanda gayriresmî bakım, sosyal destek ve uygun kurumlara yönlendirme süreçlerinin gelişebildiği enformel alanlar olduğunu göstermektedir (McCann ve Myers, 2021; Ogborn ve diğerleri, 2022; Wippold ve diğerleri, 2023). Bu çerçevede kuaför ve berberler, düzenli temas ve güven ilişkisi sayesinde belirli kırılganlık durumlarını (örneğin ruh sağlığı güçlükleri, şiddet, sosyal izolasyon) erken fark edebilen ve “profesyonel müdahale”den ziyade erken fark etme, güvenli biçimde konuşma ve uygun yönlendirme sürecini tetikleyebilen eşik aktörler (gatekeeper / care-work) olarak düşünülmektedir (Vermuë ve diğerleri, 2025).

Bu yaklaşımın ampirik dayanakları, kuaför/berber ortamının güvene dayalı sohbet kültürü ve mahremiyet üretme kapasitesiyle ilişkilidir. Salon temelli çalışmalarda müşterilerin hassas konularda açıklık gösterebildiği, kuaförlerin de bu açıklıklara çoğu zaman dinleyici ve destekleyici biçimde yanıt verdiği bildirilmektedir (Page ve diğerleri, 2022). Benzer biçimde topluluk temelli sağlık programları ve tarama girişimleri, kuaför/berber ortamını erişilebilirlik ve güven ilişkisi nedeniyle uygun bir temas noktası

olarak ele almakta, bu mekânların belirli gruplara ulaşmada işlevsel olabileceğini göstermektedir (Li ve diğerleri, 2011; Luque ve diğerleri, 2014). Bununla birlikte eşik aktörlük rolü, etik ve mesleki sınırlar açısından gerilimler de doğurabilmektedir. Şiddetle ilişkili durumlarda kuaförlerin “*fark etme, konuşma ve yönlendirme*” rolü önemli olmakla birlikte, bu sürecin güvenli biçimde yürütülmesi, doğru eğitim ve sınır yönetimi gerektirmektedir (McCann ve Myers, 2021; Novick, 2022; Vermuë ve diğerleri, 2025). Ayrıca yoğun duygusal paylaşımın çalışanlarda rol belirsizliğine yol açma ve tükenmişlik riskini artırabileceği, duygusal emeğin bu bağlamda yalnızca hizmet kalitesiyle değil, psikososyal yükü de ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Page ve diğerleri, 2024). Kuaförleri “*bakım veren*” aktörler olarak ele alan klasik çalışmalar da bu ilişkisel yardım pratiklerinin yaygınlığını ve yardımcıların duygusal tepkilerini erken dönemden itibaren ortaya koymuştur (Cowen ve diğerleri, 1979; Cowen ve diğerleri, 1981). Dolayısıyla eşik aktörlük yaklaşımı, kuaför salonlarını hem toplumsal etkisi yüksek enformel destek alanları hem de profesyonel sınırların yönetilmesini gerektiren ilişkisel mekânlar olarak konumlandırır. Bu çerçevede, kuaför salonlarının sosyolojik rolünü yalnızca mikro etkileşim ve kimlik müzakeresiyle sınırlamayıp, topluluk düzeyinde işlev gören bir sosyal altyapı bileşeni olarak tartışmayı mümkün kılmaktadır.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Tasarımı ve Yaklaşım

Bu çalışma, kuaför salonlarının sosyolojik literatürdeki konumunu kavramsal, tematik ve yöntemsel düzeyde sistematik biçimde haritalamayı amaçladığından kapsam derlemesi yaklaşımıyla tasarlanmıştır. Kapsam derlemeleri, belirli bir alandaki çalışmaların kuramsal eğilimlerini, yöntemsel örüntülerini, araştırma boşluklarını ortaya koymaya yönelik keşif ve sentez odaklı araştırma tasarımlarıdır (Arksey ve O'Malley, 2005; Peters ve diğerleri, 2020).

Bu araştırma, nedensel ilişkileri test etmeyi amaçlayan sistematik derlemelerden farklı olarak, literatürdeki kavramsal yapıların bütüncül biçimde analiz edilmesine odaklanmaktadır. Kuaför salonlarına ilişkin çalışmaların sosyoloji, antropoloji, kültürel çalışmalar, halk sağlığı ve hizmet araştırmaları gibi farklı disiplinleri merkeze alarak yapılmış olması, kapsam derlemesi yönteminin tercih edilmesini gerekli kılmıştır.

Araştırma süreci, kapsam derlemeleri için önerilen beş aşamalı çerçeve doğrultusunda yürütülmüştür (Arksey ve O'Malley, 2005):

- Araştırma sorularının belirlenmesi,
- İlgili çalışmaların sistematik biçimde taranması,
- Dâhil etme ve hariç tutma kriterlerinin uygulanması,
- Verilerin kodlanması ve tematik analizi,
- Bulguların sentezlenmesi ve raporlanması.

Raporlama süreci, kapsam derlemelerine yönelik PRISMA-ScR rehberi dikkate alınarak yapılandırılmıştır (Tricco ve diğerleri, 2018).

2.2. Veri Tabanları ve Arama Stratejisi

Literatür taraması, ulusal ve uluslararası akademik veri tabanlarında sistematik bir arama stratejisi izlenerek gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Web of Science, Scopus, EBSCOhost, Google Scholar ve TR Dizin veri tabanları kullanılmıştır.

Aramalar başlık, özet ve anahtar kelime alanlarında yürütülmüş, Türkçe ve İngilizce anahtar kelimeler birlikte kullanılmıştır. Arama süreci üç kavramsal küme üzerinden yapılandırılmıştır:

(i) Mekân ve meslek terimleri: “*kuaför salonu*”, “*berber*”, “*güzellik salonu*”, “*hair salon*”, “*barbershop*”, “*beauty salon*”

(ii) Sosyal boyut terimleri: “*sosyal mekân*”, “*gündelik hayat*”, “*social space*”, “*everyday life*”, “*social interaction*”

(iii) Kuramsal kavramlar: “*duygusal emek*”, “*toplumsal cinsiyet*”, “*sosyal sermaye*”, “*emotional labour*”, “*gender*”, “*social capital*”, “*community*”

Anahtar kelimeler “AND”, “OR” kullanılarak farklı kombinasyonlar hâlinde aranmıştır. Arama sürecinde başlangıç yılına ilişkin sınırlama getirilmemiş, son arama 27 Ocak 2026 tarihinde tamamlanmıştır. Ayrıca, dâhil edilen çalışmaların kaynakça listeleri incelenerek ileri ve geri yönlü tarama yapılmış ve veri seti genişletilmiştir.

2.3. Dâhil Etme ve Hariç Tutma Kriterleri

Çalışmalar önceden belirlenmiş kriterler doğrultusunda seçilmiştir.

Dâhil Etme Kriterleri

- Kuaför, berber veya güzellik salonlarını sosyolojik ya da toplumsal bağlamda ele alan çalışmalar

- Gündelik hayat, mekân, duygusal emek, toplumsal cinsiyet veya sosyal sermaye kavramlarından en az birini analitik eksen olarak kullanan araştırmalar

- Hakemli dergilerde yayımlanmış makaleler

- Türkçe veya İngilizce yayımlanmış çalışmalar

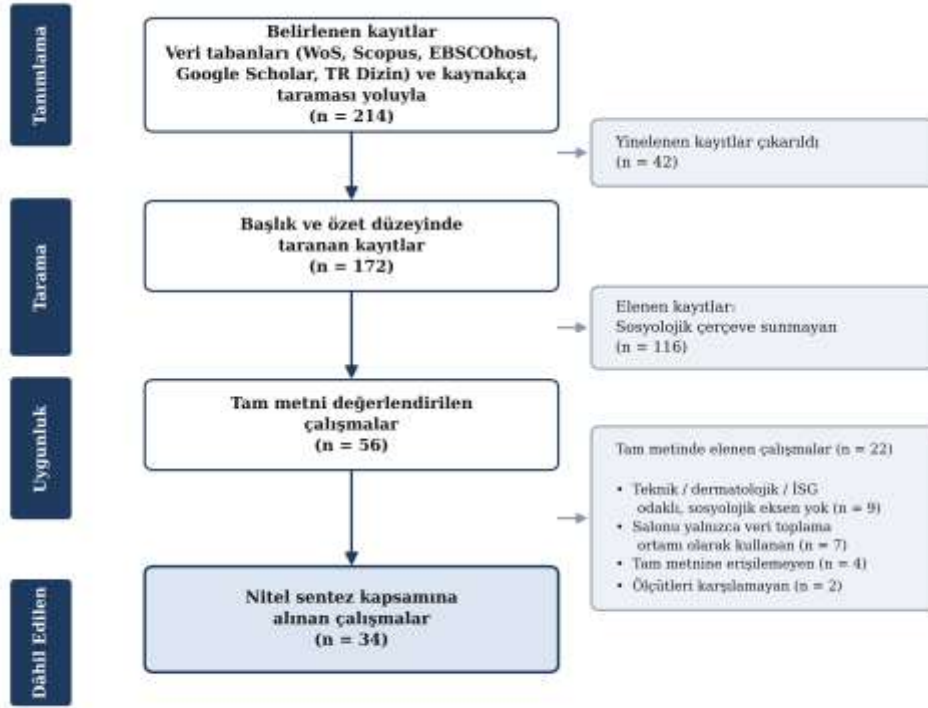
Hariç Tutma Kriterleri

- Yalnızca teknik saç kesimi, kozmetik ürün formülasyonu veya dermatolojik sonuçlara odaklanan çalışmalar

- Klinik, estetik cerrahi ya da tıbbi müdahale bağlamındaki araştırmalar

- Akademik olmayan yayınlar ve sektör raporları

Tarama sonucunda 214 kayıt elde edilmiştir. Yinelenen 42 kayıt çıkarılmış, kalan 172 çalışma başlık ve özet düzeyinde incelenmiştir. Bu aşamada sosyolojik çerçeve sunmayan 116 çalışma elenmiştir. Tam metin incelemesi sonucunda 56 çalışma değerlendirilmiş ve 34 çalışma nihai analiz kapsamına alınmıştır. Tam metin incelemesinde elenen 22 çalışma şu gerekçelerle kapsam dışı bırakılmıştır. Bunların 9’u kuaför veya berber salonlarını yalnızca teknik, dermatolojik ya da iş sağlığı boyutuyla ele almış ve sosyolojik bir analiz eksenini sunmamıştır. Yedisi salonu yalnızca veri toplama ortamı olarak kullanmış, mekânın kendisini analiz nesnesi hâline getirmemiştir. Dördü tam metnine erişilemediği için değerlendirilememiştir. İki ise dâhil etme ölçütlerinden hiçbirini analitik eksen olarak kullanmamıştır. Tarama ve eleme sürecinin tüm aşamaları PRISMA-ScR rehberi doğrultusunda Şekil 1’de akış diyagramı olarak sunulmuştur.

Şekil 1. PRISMA-ScR akış diyagramı

2.4. Veri Çıkarma ve Kodlama Süreci

Dâhil edilen 34 çalışma sistematik biçimde incelenmiş ve her çalışma için aşağıdaki bilgiler elde edilmiştir. Yayın yılı, ülke/bölgesel bağlam, kullanılan kuramsal çerçeve, tematik odak, yöntemsel yaklaşım ve temel bulguların yönelimi. Çalışmalar çoklu kodlama yaklaşımıyla analiz edilmiştir. Bir çalışma birden fazla temaya ve kuramsal çerçeveye dâhil edilebilmiştir. Kodlama sürecinde öncelikle açık kodlar oluşturulmuş, ardından bu kodlar tematik ve kuramsal kümeler altında birleştirilmiştir.

Çalışma tek araştırmacı tarafından yürütüldüğünden, kodlamanın tutarlılığını sağlamak amacıyla araştırmacı içi güvenilirlik (intra-coder reliability) yaklaşımı benimsenmiştir. Bu kapsamda tüm çalışmalar yaklaşık üç hafta arayla iki kez kodlanmış, iki kodlama turu arasındaki farklılıklar karşılaştırılmıştır. İki tur arasındaki yüzde uyum %92 olarak hesaplanmış, tutarsızlık gösteren kodlar literatürdeki kavramsal çerçeveler dikkate alınarak yeniden değerlendirilmiştir. Uyumsuz kodlar gözden geçirilerek nihai kod kitabı oluşturulmuş, ayrıca kodlama kararlarının izlenebilirliğini artırmak amacıyla her koda ilişkin gerekçeler bir kod günlüğünde kayıt altına alınmıştır. Bu süreç, tematik ve kuramsal sınıflandırmanın araştırmacı öznelliğini en aza indirecek biçimde sistematikleştirilmesini sağlamıştır. Çoklu kodlama yaklaşımı nedeniyle bazı tabloların yüzdelik toplamaları 100'ü aşabilmektedir.

Dâhil edilen çalışmaların ülke ve bölge bağlamına göre dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur. Bu dağılım, ilerleyen bölümlerde tartışılan coğrafi ve bağlamsal örüntülerin sayısal dayanağını oluşturmaktadır.

Tablo 1 *Dâhil Edilen Çalışmaların Ülke/Bölge Dağılımı (n = 34)*

Ülke / Bölge	n	%
Türkiye	16	47,1
ABD	6	17,6
Birleşik Krallık	5	14,7
Avustralya	4	11,8
Diğer (Hollanda, Güney Afrika, Uganda)	3	8,8
Toplam	34	100

Not: Yüzde değerleri toplam 34 çalışma üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 1, dâhil edilen çalışmaların önemli bir bölümünün Türkiye bağlamında üretildiğini göstermektedir. Ancak bu çalışmaların büyük kısmı hijyen, iş sağlığı, hizmet kalitesi ve müşteri memnuniyeti ekseninde yoğunlaşmakta, kuaför salonlarını sosyolojik bir mekân olarak kavramsallaştıran çalışmalar sınırlı kalmaktadır. Buna karşın topluluk temelli müdahale ve eşik aktörlük literatürü büyük ölçüde ABD, Birleşik Krallık ve Avustralya gibi belirli Batı bağlamlarında üretilmiştir. Dolayısıyla literatürde nicel anlamda bir Türkiye temsili bulunmakla birlikte, sosyolojik derinlik ve kuramsal çerçeveleme açısından belirgin bir asimetri söz konusudur.

2.5. Analitik Çerçeve

Analiz üç düzeyde yürütülmüştür:

- Tematik Analiz: Literatürde baskın temaların belirlenmesi ve yoğunluk dağılımının ortaya konulması.
- Kuramsal Dağılım Analizi: Hangi kuramsal çerçevelerin baskın olduğu ve bu çerçevelerin nasıl kümелendiğinin incelenmesi.
- Kavramsal Kesişim Analizi: Gündelik hayat, duygusal emek ve sosyal sermaye kavramlarının literatürde nasıl ilişkilendirildiğinin modellenmesi.

Bu çok katmanlı analiz, literatürdeki parçalı yapının bütünleşik bir çerçevede değerlendirilmesini mümkün kılmıştır.

2.6. Geçerlik ve Sınırlılıklar

Bu çalışma yalnızca Türkçe ve İngilizce yayımlanmış hakemli makaleleri kapsamaktadır. Gri literatür ve kitap bölümleri analiz kapsamına alınmamıştır. Ayrıca nicel meta-analitik bir değerlendirme yapılmamıştır. Bununla birlikte kapsam derlemesi yaklaşımı, literatürdeki kavramsal ve tematik örüntüleri sistematik biçimde haritalamak açısından uygun bir metodolojik çerçeve sunmaktadır.

3. Bulgular

Bu bölümde, kapsam derlemesi kapsamında analize dâhil edilen çalışmaların bulguları tematik analiz yaklaşımı doğrultusunda sistematik biçimde sentezlenmektedir. Amaç yalnızca literatürde hangi temaların öne çıktığını betimlemek değil, kavramsal çerçevede ele alınan kuramsal yaklaşımların ampirik literatürde nasıl karşılık bulduğunu, hangi kavramsal kümeler etrafında yoğunlaştığını ve bu kümelerin kuaför salonlarının sosyolojik rolünü nasıl yapılandırdığını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda bölüm, tekil bulguların sıralanmasının ötesine geçerek literatürdeki tematik ve kuramsal örüntüleri bütüncül bir analitik çerçeve içinde bir araya getirmektedir.

3.1. Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “*Kuaför salonları sosyolojik literatürde hangi temalar etrafında ele alınmaktadır?*” biçiminde ifade edilmiştir. Bu soru doğrultusunda elde edilen bulgular, kuaför salonlarının literatürde belirli sosyolojik temalar çerçevesinde ele alındığını göstermektedir. İncelenen çalışmalara ilişkin tematik bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2 Tematik Bulgular

Tema	Analitik Odak	n	%	Bu Temaya Kodlanan Çalışmalar
T1. Gündelik Etkileşim ve Mikro Sosyal Alan	Sohbet, sır paylaşımı, benlik sunumu, ritüelleşmiş karşılaşmalar	7	20,6	Anderson ve diğerleri (2010); Angom ve diğerleri (2026); Değer ve Girgin (2021); Flanagan (2023); Gökdağ (2016); Taştekin ve Şahin (2025); Yayla ve Çağdaş (2016)
T2. Duygusal Emek ve Rol Sınırları	Empati, aktif dinleme, rol gerilimi, tükenmişlik	8	23,5	Cohen (2010); Flanagan (2023); Harness ve diğerleri (2020); McCann ve Myers (2021); Ofluoğlu ve Doğanek-Aksoy (2023); Page ve diğerleri (2022); Page ve diğerleri (2024); Sattler ve Deane (2016)
T3. Sosyal Sermaye ve Güven Ağları	Güven, karşılıklılık, yerel ağ üretimi, topluluk düğüm noktası	8	23,5	Anderson ve diğerleri (2010); Angom ve diğerleri (2026); Değer ve Girgin (2021); Li ve diğerleri (2011); Luque ve diğerleri (2014); Ogborn ve diğerleri (2022); Palmer ve diğerleri (2022); Wara ve diğerleri (2021)
T4. Toplumsal Cinsiyet ve Beden Politikaları	Güzellik normları, toplumsal beden, cinsiyetlendirilmiş emek	7	20,6	Altındal (2017); Değer ve Girgin (2021); Flanagan (2023); Kurttaş (2021); Kuzu ve diğerleri (2022); Taştekin ve Şahin (2025); Ünlü (2025)
T5. Topluluk Temelli Sağlık ve Sosyal Destek	Ruh sağlığı, aile içi şiddet, sağlık taraması, yönlendirme	10	29,4	Li ve diğerleri (2011); Luque ve diğerleri (2014); McCann ve Myers (2021); Novick (2022); Ogborn ve diğerleri (2022); Palmer ve diğerleri (2022); Sattler ve Deane (2016); Vermuë ve diğerleri (2025); Wara ve diğerleri (2021); Wippold ve diğerleri (2023)
T6. Profesyonelleşme ve Hizmet Ekonomisi	İş sağlığı-güvenliği, hizmet kalitesi, sadakat, dijitalleşme	8	23,5	Akar ve Akçadağ (2022); Bulut (2020); Doğan ve diğerleri (2021); Güzel ve diğerleri (2023); Kaur ve Satiroğlu (2024); Kaya ve Ocak (2021); Şahin ve Vapur (2021); Yıldırım Dal (2025)

Not: Çalışmalar çoklu tematik kodlama yaklaşımıyla analiz edilmiştir. Bir çalışma birden fazla temaya dâhil edilebildiğinden yüzdelerin toplamı 100’ü aşmaktadır.

Tablo 2, analize dâhil edilen 34 çalışmanın kuaför salonlarını altı temel tematik eksen etrafında ele aldığını göstermektedir. Tematik dağılım incelendiğinde, literatürün kuaför salonlarını yalnızca estetik hizmet sunulan işletmeler olarak değil, gündelik etkileşimlerin,

duygusal emeğin, topluluk bağlarının ve toplumsal cinsiyet normlarının kesişiminde yer alan çok katmanlı sosyal alanlar olarak konumlandığı görülmektedir.

En yüksek yoğunluğun Topluluk Temelli Sağlık ve Sosyal Destek (T5) temasında toplandığı (%29,4) dikkat çekmektedir. Bu bulgu, literatürde kuaför salonlarının yalnızca mikro sosyal alanlar olarak değil, ruh sağlığı desteği, aile içi şiddetin fark edilmesi ve toplumsal yönlendirme sürecinde potansiyel “eşik aktör” alanları olarak değerlendirilmeye başlandığını göstermektedir. Bu yönelim, alanın son yıllarda sosyal müdahale literatürüyle kesiştiğini ve kuaför salonlarının toplumsal altyapı mekânları olarak yeniden konumlandığını ortaya koymaktadır.

İkinci en yoğun tema Duygusal Emek ve Rol Sınırları (T2) olarak belirlenmiştir (%23,5). Bu durum, kuaförlük mesleğinin teknik bir hizmetten ziyade ilişkisel ve duygusal bir emek biçimi olarak ele alındığını göstermektedir. Empati, aktif dinleme ve güven üretimi gibi beceriler, literatürde kuaför salonlarının sosyal rolünü açıklamada merkezi bir konuma sahiptir. Özellikle T5 ile birlikte değerlendirildiğinde, duygusal emeğin topluluk temelli destek üretiminin temel mekanizması olarak kavramsallaştırıldığı görülmektedir.

Sosyal Sermaye ve Güven Ağları (T3) teması (%23,5), kuaför salonlarının yerel topluluklar içinde güven ve karşılıklılık üreten paylaşımsal alanlar olduğunu ortaya koymaktadır. Tekrarlanan müşteri ilişkileri ve paylaşılan deneyimler, salonları enformel sosyal ağların üretildiği alanlara dönüştürmektedir. Bu tema, T2 ile güçlü biçimde kesişmekte, duygusal emeğin sosyal sermaye üretimine katkı sunduğu yönündeki analizleri desteklemektedir.

Gündelik Etkileşim ve Mikro Sosyal Alan (T1) ile Toplumsal Cinsiyet ve Beden Politikaları (T4)temalarının her biri %20 oranında temsil edilmektedir. T1, kuaför salonlarını ritüelleşmiş karşılaşmaların ve benlik sunumlarının gerçekleştiği mikro sosyal sahneler olarak konumlandırırken T4, bu mekânların güzellik normlarının ve cinsiyetlendirilmiş emeğin üretildiği alanlar olduğunu göstermektedir. Bu iki tema çoğu çalışmada iç içe geçmekte ve kuaför salonlarının gündelik hayat ile toplumsal yapı arasındaki geçiş alanları olduğunu ortaya koymaktadır.

Son olarak Profesyonelleşme ve Hizmet Ekonomisi (T6) teması (%23,5), kuaför salonlarının sektörleşme, iş sağlığı, hizmet kalitesi ve dijitalleşme bağlamında da ele alındığını göstermektedir. Ancak bu çalışmaların çoğu, sosyolojik temalarla sınırlı düzeyde kesişmektedir.

3.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “*İncelenen çalışmalarda kuaför salonlarının sosyal rolü hangi kuramsal çerçeveler üzerinden açıklanmaktadır?*” biçiminde ifade edilmiştir. Araştırmalara ilişkin belirlenen temalar, araştırmaların hangi kuramsal yaklaşımlar üzerinden bulgular elde ettiği Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3 Kuramsal Çerçeveler

Üst Kuramsal Küme	Alt Kuramsal Yaklaşım	n	%	Dâhil Edilen Çalışmalar
İlişkisel Emek Kümesi	Bakım Emeği / Eşik Aktör	10	29,4	Li ve diğerleri (2011); Luque ve diğerleri (2014); McCann ve Myers (2021); Novick (2022); Ogborn ve diğerleri (2022); Palmer ve diğerleri (2022); Sattler ve Deane (2016); Vermuë ve diğerleri (2025); Wara ve diğerleri (2021); Wippold ve diğerleri (2023)
İlişkisel Emek Kümesi	Duygusal Emek	8	23,5	Cohen (2010); Flanagan (2023); Harness ve diğerleri (2020); McCann ve Myers (2021); Ofluoglu ve Doğanel-Aksoy (2023); Page ve diğerleri (2022); Page ve diğerleri (2024); Sattler ve Deane (2016)
Mikro Sosyal Analiz Kümesi	Etkileşimci Sosyoloji	6	17,6	Anderson ve diğerleri (2010); Değer ve Girgin (2021); Flanagan (2023); Gökdağ (2016); Taştekin ve Şahin (2025); Yayla ve Çağdaş (2016)
Mikro Sosyal Analiz Kümesi	Gündelik Hayat Teorileri	5	14,7	Angom ve diğerleri (2026); Değer ve Girgin (2021); Flanagan (2023); Gökdağ (2016); Taştekin ve Şahin (2025)
Toplumsal Yapı Kümesi	Sosyal Sermaye	7	20,6	Anderson ve diğerleri (2010); Angom ve diğerleri (2026); Değer ve Girgin (2021); Li ve diğerleri (2011); Luque ve diğerleri (2014); Ogborn ve diğerleri (2022); Palmer ve diğerleri (2022)
Toplumsal Yapı Kümesi	Toplumsal Cinsiyet ve Beden	7	20,6	Altındal (2017); Değer ve Girgin (2021); Flanagan (2023); Kurttaş (2021); Kuzu ve diğerleri (2022); Taştekin ve Şahin (2025); Ünlü (2025)
Kurumsal / Sektörel Küme	Profesyonelleşme ve Hizmet Ekonomisi	8	23,5	Akar ve Akcadağ (2022); Bulut (2020); Doğan ve diğerleri (2021); Güzel ve diğerleri (2023); Kaur ve Satiroğlu (2024); Kaya ve Ocak (2021); Şahin ve Vapur (2021); Yıldırım Dal (2025)

Not: Her kuramsal çerçeve için n değeri, ilgili kuramsal yaklaşımı analitik eksen olarak kullanan çalışma sayısını göstermektedir. Bir çalışma birden fazla kuramsal çerçeveye dâhil edilebildiğinden yüzdelerin toplamı 100'ü aşmaktadır.

Tablo 3, kuaför salonlarına ilişkin literatürün belirgin bir kuramsal çoğulluk içerdiğini, ancak bu çoğulluğun bütünsel bir teorik yapıdan ziyade kümelenmiş kuramsal odaklar şeklinde geliştiğini göstermektedir. Analize dâhil edilen 34 çalışma, sekiz farklı kuramsal yaklaşım altında toplanmakla birlikte, bu yaklaşımlar üç ana üst kuramsal blok etrafında yoğunlaşmaktadır: (i) mikro sosyal analiz, (ii) ilişkisel emek ve müdahale eksen ve (iii) toplumsal yapı ve kurumsal düzenleme eksen.

Kuramsal dağılım zaman boyutuyla birlikte değerlendirildiğinde, literatürde belirli bir yönelim değişimine işaret eden bir eğilim gözlenmektedir. Analize dâhil edilen

çalışmaların erken dönem örneklerinde mikro etkileşim ve gündelik tekrar eksenini daha belirgin iken, daha yakın tarihli çalışmalarda duygusal emek ve bakım emeği/eşik aktör yaklaşımının daha görünür hâle geldiği anlaşılmaktadır. Tablodaki dağılım da bu eğilimi desteklemektedir. Duygusal emek (%23,5) ve bakım emeği/eşik aktör yaklaşımı (%29,4) en yüksek yoğunluğa sahip kuramsal çerçeveler olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, literatürde kuaför salonlarının yalnızca mikro sosyal sahneler olan mekânlar değil, güven üretimi ve topluluk temelli sosyal işlevler gösteren mekânlar olarak da ele alındığını göstermektedir. Burada, Topluluk Temelli Sağlık ve Sosyal Destek temasına (T5) kodlanan çalışmalar ile bakım emeği/eşik aktör kuramsal kümesine kodlanan çalışmaların büyük ölçüde örtüştüğü görülmektedir. Bu örtüşme bir kodlama tekrarı değil, alanın yapısal bir özelliğidir. Söz konusu çalışmalarda araştırma temasının (topluluk temelli sosyal destek) ve açıklayıcı kuramsal çerçevenin (bakım emeği/eşik aktörlük) çoğu zaman aynı analitik hat üzerinde kurulması, bu çalışmaların tema ile kuramı birbirinden ayrı biçimde değil, iç içe geçmiş biçimde ele aldığını göstermektedir. Tematik ve kuramsal düzeyler analizde ayrı eksenler olarak değerlendirilmiş olmakla birlikte, bu kümede yüksek örtüşmenin gözlenmesi, topluluk temelli destek işlevinin literatürde neredeyse zorunlu olarak bakım emeği kavramıyla açıklandığını ortaya koymaktadır.

Mikro sosyal analiz kümesi (etkileşimci sosyoloji ve gündelik hayat teorileri) kuaför salonlarını benlik sunumu, ritüelleşmiş karşılaşmalar ve gündelik tekrar bağlamında açıklamaktadır. Ancak bu küme, literatürün erken dönemini temsil eden bir ağırlık merkezine sahiptir ve son dönem çalışmalarda ilişkisel emek eksenine kadar baskın değildir. Bu durum, kuramsal önceliklerin zaman içinde değiştiğine işaret etmektedir.

Mekânın toplumsal üretimi ve üçüncü mekân yaklaşımları, kuaför salonlarını sosyal bağların kurulduğu fiziksel ve sembolik alanlar olarak konumlandırmaktadır. Ancak bu yaklaşımlar çoğu zaman duygusal emek ve müdahale literatürüyle tam anlamıyla bütünleşmemiştir. Mekânsal analiz güçlü olmakla birlikte, ilişkisel emek boyutuyla sistematik entegrasyon sınırlıdır.

Toplumsal yapı ekseninde yer alan sosyal sermaye ve toplumsal cinsiyet yaklaşımları, kuaför salonlarını güven üretimi, sembolik konumlanma ve cinsiyetlendirilmiş emek bağlamında analiz etmektedir. Sosyal sermaye yaklaşımı, özellikle duygusal emek kuramıyla kesişerek literatürde ilişkisel güven mekanizmalarının açıklanmasında merkezi bir rol oynamaktadır. Toplumsal cinsiyet literatürü ise güzellik normları ve beden politikalarının üretim süreçlerini görünür kılmakta, ancak bu analizlerin müdahale literatürüyle bütünleşmesi sınırlı kalmaktadır.

Kurumsal ve sektörel küme, kuaför salonlarını hizmet ekonomisi, profesyonelleşme, iş sağlığı ve dijitalleşme bağlamında ele almaktadır. Bu çalışmalar, ekonomik ve düzenleyici boyutu görünür kılmakla birlikte, çoğu zaman sosyolojik temalarla sınırlı düzeyde kesişmektedir. Bu durum, hizmet ekonomisi analizleri ile sosyal mekân analizleri arasında kuramsal bir boşluk bulunduğunu göstermektedir.

Bu bulgular, literatürün kuramsal açıdan zengin olmakla birlikte parçalı bir karakter taşıdığını göstermektedir. Kuaför salonlarının sosyal rolü, farklı kuramsal çerçevelerle güçlü biçimde analiz edilmekte ancak bu çerçeveleri kesişimsel ve bütünleşik bir model içinde

birleştiren çalışmalar sınırlı kalmaktadır. Bu çalışma, söz konusu kuramsal kümeleri sistematik biçimde haritalayarak kuaför salonlarını gündelik hayat, ilişkisel emek ve toplumsal bağ üretimi ekseninde çok katmanlı sosyal alanlar olarak yeniden konumlandırmaktadır.

3.3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmmanın üçüncü alt problemi “*Kuaför salonlarını konu alan çalışmalarda hangi yöntemsel yaklaşımlar öne çıkmaktadır?*” biçiminde ifade edilmiştir. Araştırmalara ilişkin belirlenen yöntemsel eğilimlere ilişkin bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4 Yöntemsel Eğilimler

Yöntemsel Yaklaşım	Alt Tür	n	%
Nitel Araştırma		21	61,8
Nitel Araştırma	Etnografi	6	
Nitel Araştırma	Derinlemesine görüşme	9	
Nitel Araştırma	Katılımcı gözlem	4	
Nitel Araştırma	Söylem / anlatı analizi	2	
Nicel Araştırma	Anket / ölçek temelli	4	11,8
Karma Yöntem	Nitel + nicel	4	11,8
Uygulamalı / Program Değerlendirme Tasarımı	Yarı deneysel / saha uygulaması	5	14,7
Toplam		34	100

Not: Alt türler, temel yöntemsel yaklaşımın alt kategorilerini göstermektedir. Yüzde değerleri yalnızca temel yöntemsel dağılım üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 4’te sunulan dağılım, literatürün belirgin biçimde nitel ağırlıklı bir karakter taşıdığını göstermektedir. Tabloda uygulamalı ve program değerlendirme tasarımları, nicel ve karma yöntem kategorilerinden ayrı bir başlık altında sunulmuştur. Bu ayrımın gerekçesi, söz konusu çalışmaların yöntemsel veri toplama biçiminden çok araştırma amacı bakımından farklılaşmasıdır. Bu çalışmalar kuaför salonlarını betimlemeyi değil, salon temelli bir müdahale ya da farkındalık programının etkililiğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Veri toplama düzeyinde nicel ya da karma araçlar kullanabilmekle birlikte, tasarım mantıkları gereği topluluk temelli uygulama literatürüne ait olduklarından, alanın uygulamaya dönük genişlemesini görünür kılmak amacıyla ayrı bir kategoride değerlendirilmiştir.

Analize dâhil edilen 34 çalışmanın %61,8’i nitel araştırma tasarımlarına dayanmaktadır. Bu bulgu, kuaför salonlarının bağlamsal, ilişkisel ve deneyim temelli yapısıyla uyumludur. Etnografi, derinlemesine görüşme ve katılımcı gözlem gibi yöntemler, özellikle mikro etkileşim, duygusal emek ve toplumsal cinsiyet temalarının analizinde baskın biçimde kullanılmıştır. Bu durum, alanın büyük ölçüde yorumlayıcı ve bağlama duyarlı bir araştırma geleneği içinde geliştiğini göstermektedir.

Nicel araştırmaların oranı %11,8 ile sınırlı kalmaktadır. Bu çalışmalar çoğunlukla hizmet kalitesi, müşteri memnuniyeti ve iletişim algısı gibi ölçülebilir değişkenlere odaklanmaktadır. Ancak bu tasarımlar, kuaför salonlarının çok katmanlı sosyal rolünü bütüncül biçimde yakalamakta sınırlı kalmaktadır.

Karma yöntemli çalışmaların oranı (%11,8) görece düşüktür. Bu durum, nitel derinliği nicel genellenebilirlikle birleştiren tasarımların henüz yeterince yaygınlaşmadığını

göstermektedir. Alanın kuramsal çeşitliliği dikkate alındığında, karma yöntemli tasarımların artması metodolojik açıdan önemli bir gelişme alanı olarak görülmektedir.

Uygulamalı tasarımların ve program değerlendirme tasarımlarının %14,7 oranında temsil edilmesi, literatürde dikkat çekici bir dönüşüme işaret etmektedir. Bu çalışmalar, kuaför salonlarını topluluk temelli müdahale alanları olarak ele almakta ve özellikle sosyal destek ile farkındalık programlarının etkililiğini incelemektedir. Bu eğilim, literatürün yalnızca betimleyici sosyolojik analizden uygulama ve etki değerlendirme boyutuna doğru genişlediğini göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, literatür bağlamsal derinlik açısından güçlü, ancak karşılaştırmalı ve genellenebilir veri üretimi açısından sınırlıdır. Nitel yoğunluk, alanın mikro düzey analizlerde zenginleşmesini sağlamış, ancak geniş örneklemli ve kültürlerarası çalışmaların sınırlı kalmasına neden olmuştur. Bu durum, özellikle kuramsal entegrasyon ve karşılaştırmalı analiz açısından yöntemsel çeşitliliğe duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

3.4. Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “*Literatürde kuaför salonlarının gündelik hayat, duygusal emek ve sosyal sermaye bağlamındaki rolleri nasıl tartışılmaktadır?*” biçiminde ifade edilmiştir. Araştırmalara ilişkin kavramsal kesişimlere ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5 *Gündelik Hayat, Duygusal Emek ve Sosyal Sermaye Kesişimlerinin Literatürdeki Analitik Modelleri (n = 34)*

Tartışma Modeli	Kavramsal Akış	n	%	Literatürdeki Açıklama Biçimi
Model A: Zincirleme Model	GH → DE → SS	9	26,5	Gündelik tekrar duygusal emeği sıradanlaştırır. Bu süreç güven ve sosyal ağ üretir.
Model B: İlişkisel Emek Modeli	DE → SS	7	20,6	Empati ve ilişki emeği doğrudan güven ve karşılıklılık üretir.
Model C: Rutin Güven Modeli	GH → SS	5	14,7	Tekrarlanan karşılaşmalar sosyal bağ üretir, emek boyutu ikincildir.
Model D: Mikro Sahne Modeli	GH + DE (SS zayıf)	5	14,7	Mikro etkileşim ve rol müzakeresi ön plandadır.
Model E: Parçalı Analiz	GH / DE / SS tekil	8	23,5	Kavramlar ayrı ayrı ele alınmış, entegrasyon sınırlıdır.

Not: GH = gündelik hayat, DE = duygusal emek, SS = sosyal sermaye. Yüzdelere 34 çalışma üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 5, kuaför salonlarının gündelik hayat (GH), duygusal emek (DE) ve sosyal sermaye (SS) bağlamındaki rollerinin literatürde hangi açıklama modelleri çerçevesinde tartışıldığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Tabloda sunulan bulgular, bu üç kavramın yalnızca birlikte anılmadığını, belirli analitik kurgular etrafında yapılandırıldığını göstermektedir.

Analiz, literatürde beş temel tartışma modelinin öne çıktığını ortaya koymaktadır. En yaygın model olan Zincirleme Model(%26,5), gündelik tekrarın duygusal emeği yapılandığı ve bu sürecin sosyal sermaye üretimine dönüştüğü yönünde bir kavramsal akış önermektedir. Bu modelde tekrar eden müşteri-usta karşılaşmaları, empati ve rol sürekliliği aracılığıyla güven üretmekte, güven ise karşılıklılık ve sosyal ağ oluşumuna

zemin hazırlamaktadır. Kuaför salonu bu çerçevede, gündelik hayatın duygusal olarak yoğunlaşmış ve toplumsal bağ üretimiyle sonuçlanan bir mikro sosyal altyapı alanı olarak konumlandırılmaktadır.

İlişkisel Emek Modeli (%20,6), duygusal emeği doğrudan sosyal sermaye üretiminin temel mekanizması olarak ele almaktadır. Bu yaklaşımda gündelik tekrar arka planda kalmakta, empati, aktif dinleme ve güven ilişkisi sosyal bağın kurucu unsuru olarak görülmektedir. Sosyal sermaye, tekrarın değil ilişkisel emeğin sonucu olarak kavramsallaştırılmaktadır.

Rutin Güven Modeli (%14,7) ise sosyal bağ üretimini büyük ölçüde gündelik tekrar ve aşinalık üzerinden açıklamaktadır. Bu modelde duygusal emek ikincil bir rol oynamakta, tekrar eden karşılaşmaların kendiliğinden güven üretimi sağladığı varsayılmaktadır.

Mikro Sahne Modeli (%14,7), gündelik hayat ve duygusal emek eksenine odaklanmakta, sosyal sermaye boyutunu sınırlı biçimde ele almaktadır. Bu çalışmalar, kuaför salonlarını benlik sunumu, rol müzakeresi ve sembolik etkileşim alanı olarak analiz etmekte, topluluk düzeyindeki sonuçlara daha az vurgu yapmaktadır.

Literatürün %23,5'inin kavramları parçalı biçimde ele aldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda GH, DE ve SS kavramları tekil analiz eksenleri olarak kullanılmakta, aralarındaki yapısal ilişki sistematik biçimde kurulmamaktadır. Bu durum, literatürde kavramsal entegrasyonun hâlâ sınırlı olduğunu göstermektedir.

Genel dağılım birlikte değerlendirildiğinde iki önemli sonuç ortaya çıkmaktadır. İlk olarak, çalışmaların %76,5'inin en az iki kavramı birlikte ele aldığı görülmektedir. Bu durum, kuaför salonlarının sosyal rolünün tekil kavramlarla açıklanamayacağını göstermektedir. İkinci olarak, en güçlü açıklama hattının gündelik tekrar, duygusal emek ve güven üretimi zinciri etrafında şekillendiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte literatürde bu üçlü ilişkinin bütünlük ve sistematik bir kuramsal model altında açık biçimde formüle edildiği çalışmalar sınırlı kalmaktadır. Bu çalışma, söz konusu kavramsal ilişkiyi zincirleme ve kesişimsel bir yapı içinde bütünlükleştirerek, kuaför salonlarını gündelik tekrarın duygusal olarak yoğunlaştığı ve bu yoğunluk üzerinden sosyal sermaye üreten çok katmanlı sosyal alanlar olarak kavramsallaştırmaya yönelik sistematik bir analitik çerçeve önermektedir.

3.5. Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “*Mevcut literatürde kuaför salonlarının sosyolojik rolüne ilişkin hangi araştırma boşlukları bulunmaktadır?*” biçiminde ifade edilmiştir. Araştırma boşluklarına ilişkin bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6 Araştırma Boşlukları

Boşluk Türü	Boşluğun Niteliği	Dayanak (34 Çalışma Analizi)	Analitik Sonuç	Gelecek Araştırma Yönelimi
Coğrafi Boşluk	Müdahale literatürünün Batı bağlamında yoğunlaşması	Müdahale çalışmalarının %80'i (8/10) ABD/UK/Avustralya	Kültürel çeşitlilik sınırlı	Kültürlerarası karşılaştırmalı çalışmalar
Yerel Bağlam Boşluğu	Türkiye çalışmalarının	%47,1 Türkiye, çoğu İSG/hizmet ekseninde	Yerel sosyolojik	Türkiye merkezli karma yöntemli araştırmalar

	sosyolojik derinliğinin sınırlılığı		çeşitlilik yetersiz	
Kuramsal Entegrasyon Boşluğu	GH-DE-SS entegrasyonu sınırlı	%23,5 çalışma tekil kavramla sınırlı	Parçalı kuramsal yapı	Kesişimsel kuramsal model geliştirme
Toplumsal Cinsiyet Boşluğu	Kadın/erkek mekânlarının ayrı analiz edilmesi	Karşılaştırmalı analiz az	Cinsiyet rejimi bütünleşik ele alınmamış	Karşılaştırmalı toplumsal cinsiyet tasarımları
Yöntemsel Boşluk	Nitel ağırlık (%61,8)	Nicel ve karma tasarım sınırlı	Genellenebilirlik düşük	Çoklu ülke, büyük örneklemli tasarımlar
Toplumsal Destek Bağlam Boşluğu	Müdahale literatürü kültürel karşılaştırmadan yoksun	Müdahale çalışmaları %29,4 ama tek bağlamlı	Bağlamsal çeşitlilik zayıf	Kültürlerarası müdahale analizleri
Mesleki Eğitim Boşluğu	Duygusal emek-eğitim bağlantısı zayıf	Eğitim temalı çalışma sayısı çok düşük	Mesleki sosyoloji eksik	Müfredat ve eğitim süreci araştırmaları
Dijitalleşme-Mekân Entegrasyon Boşluğu	Dijitalleşme çalışmaları sosyolojik entegrasyondan kopuk	Sektörleşme literatürü ayrı kümelenmiş	Mekânsal dönüşüm analizi sınırlı	Dijitalleşme-mekân-emek kesişim araştırmaları

Not: Dayanak sütunundaki oranlar analize dâhil edilen 34 çalışma üzerinden hesaplanmıştır. Müdahale çalışmalarına ilişkin oran (8/10) bu çalışmaların alt kümesi üzerinden verilmiştir.

Tablo 6’da sunulan bulgular, literatürün tematik olarak zengin olmakla birlikte kuramsal entegrasyon, coğrafi çeşitlilik ve yöntemsel çeşitlilik açısından belirgin sınırlılıklar taşıdığını göstermektedir.

İlk olarak, literatürde belirgin bir coğrafi yoğunlaşma söz konusudur. Bu yoğunlaşma yalnızca çalışmaların ülke dağılımıyla değil, daha çok bu çalışmaların sosyolojik derinliğiyle ilişkilidir. Dâhil edilen sette Türkiye kaynaklı çalışmalar nicel olarak önemli bir yer tutmakla birlikte (Tablo 1), bu çalışmaların büyük bölümü hijyen, iş sağlığı, hizmet kalitesi ve müşteri memnuniyeti ekseninde gelişmiş, kuaför salonlarını sosyolojik bir mekân olarak kavramsallaştıran araştırmalar sınırlı kalmıştır. Buna karşın salonları topluluk temelli destek ve eşik aktörlük çerçevesinde ele alan kuramsal olarak güçlü çalışmalar büyük ölçüde ABD, Birleşik Krallık ve Avustralya gibi belirli Batı bağlamlarında üretilmiştir. Dolayısıyla literatürdeki asıl boşluk, Türkiye örnekleminin niceliksel yokluğu değil, kuaför salonlarının farklı kültürel ve toplumsal bağlamlarda sosyolojik açıdan derinlemesine ve karşılaştırmalı biçimde incelenmemiş olmasıdır.

İkinci olarak, literatürde kuramsal parçalanmışlık dikkat çekmektedir. Önceki analizlerde de görüldüğü üzere, çalışmaların önemli bir bölümü gündelik hayat, duygusal emek veya sosyal sermaye kavramlarını tekil biçimde ele almakta, bu kavramların kesişimsel ve bütünleşik biçimde analiz edildiği çalışmalar sınırlı kalmaktadır. Özellikle üçlü kesişim modelini sistematik biçimde kuran araştırmaların azlığı, kuaför salonlarının çok katmanlı yapısının kuramsal olarak henüz tam bütünleştirilemediğini göstermektedir.

Üçüncü olarak, literatürün yöntemsel ağırlığı büyük ölçüde nitel tasarımlara dayanmaktadır. Bu durum bağlamsal derinlik sağlamakla birlikte, karşılaştırmalı ve genellenebilir sonuçlar üretme kapasitesini sınırlamaktadır. Nicel ve karma yöntemli

araştırmaların sınırlı temsili, özellikle farklı ülke, salon türü ve müşteri profilleri arasında sistematik karşılaştırmayı güçleştirmektedir.

Toplumsal cinsiyet literatüründe de belirgin bir boşluk bulunmaktadır. Kadın ve erkek kuaförleri çoğu zaman ayrı analiz edilmekte, bu iki mekânsal düzenin karşılaştırmalı ve bütünleşik biçimde ele alınması sınırlı kalmaktadır. Bu durum, kuaför salonlarının cinsiyet rejimleri bağlamında sunduğu dönüşüm potansiyelinin yeterince değerlendirilmediğini göstermektedir.

Literatürde duygusal emek güçlü biçimde analiz edilmesine rağmen, bu emeğin mesleki eğitim ve kurumsal üretim süreçleriyle ilişkisi sınırlı biçimde ele alınmıştır. Kuaförlük mesleğinde ilişkisel ve duygusal becerilerin nasıl öğretildiği, kurumsallaştığı ve yeniden üretildiği sorusu literatürde yeterince tartışılmamaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde literatür, kuaför salonlarının sosyal rolünü görünür kılmakta başarılıdır, ancak bu rolü mekân, emek ve topluluk ilişkileri ekseninde bütünleşik bir model altında sistematik biçimde birleştirme konusunda sınırlı kalmaktadır. Bu çalışma, söz konusu yapısal boşlukları görünür kılarak kuaför salonlarını gündelik tekrar, ilişkisel emek ve güven üretimi üzerinden işleyen çok katmanlı sosyal alanlar olarak ele alan bütünleşik analizlere yönelik güçlü bir kuramsal zemin sunmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, kuaför salonlarının sosyolojik literatürdeki konumunu tematik, kuramsal ve yöntemsel düzeyde sistematik biçimde analiz etmiş ve literatürde dağınık biçimde ele alınan kavramsal eksenleri bütünleşik bir çerçevede yeniden değerlendirmiştir. Bulgular, kuaför salonlarının yalnızca estetik hizmet sunulan mekânlar olmadığını, gündelik tekrar, ilişkisel emek ve güven üretimi üzerinden işleyen çok katmanlı sosyal alanlar olduğunu göstermektedir.

Literatürde özellikle son dönemde belirginleşen yönelim, kuaför salonlarının mikro etkileşim sahneleri olmaktan çıkarak topluluk temelli sosyal destek alanları olarak konumlandığına işaret etmektedir. Bakım emeği ve eşik aktör yaklaşımının güçlü temsili, bu mekânların ruh sağlığı, aile içi şiddet farkındalığı ve toplumsal yönlendirme süreçleriyle ilişkilendirildiğini göstermektedir (McCann ve Myers, 2021; Ogborn ve diğerleri, 2022). Bu yönelim, klasik etkileşimci sosyoloji çerçevesinin ötesine geçerek kuaför salonlarını toplumsal altyapının enformel bileşenleri olarak konumlandırmaktadır. Bununla birlikte literatürde kuramsal entegrasyonun sınırlı olduğu görülmektedir. Duygusal emek çalışmaları, empati ve rol düzenleme süreçlerini merkeze alırken (Hochschild, 2012; Korczynski, 2003), sosyal sermaye literatürü güven ve karşılıklılık üretimine odaklanmaktadır (Putnam, 2000). Ancak bu iki yaklaşım çoğu zaman paralel ilerlemekte, duygusal emeğin sosyal sermaye üretimindeki yapısal rolü sistematik biçimde modellenmemektedir. Benzer şekilde, mekânın toplumsal üretimi yaklaşımı (Lefebvre, 1991) kuaför salonlarının fiziksel ve sembolik düzenini analiz etmekte, ancak bu analiz çoğu zaman ilişkisel emek boyutuyla bütünleşmemektedir.

Bu çalışma, literatürdeki söz konusu parçalanmışlığı aşmak üzere, kuaför salonlarının sosyal rolünü zincirsel ve kesişimsel bir model üzerinden yeniden

kavramsallaştırmaktadır. Analiz edilen çalışmaların çoğunda örtük biçimde var olan örüntü, şu yapısal akışa işaret etmektedir:

**Gündelik tekrar → İlişkisel (duygusal) yoğunlaşma → Güven üretimi →
Sosyal bağ oluşumu → Topluluk işlevi**

Bu zincir, kuaför salonlarını gündelik hayatın duygusal olarak yoğunlaştığı yerler ve bu yoğunluk üzerinden sosyal sermaye üreten mikro toplumsal altyapı mekânları olarak konumlandırmayı mümkün kılmaktadır. Bu kavramsallaştırma, kuaför salonlarının yalnızca hizmet mekânı ya da sembolik etkileşim alanı olmadığını, sosyal bağ üretiminin süreklilik kazandığı ara kamusal alanlar olduğunu yeniden düşünmeyi gerektirmektedir. Bu bağlamda çalışma, literatürde güçlü biçimde temsil edilen mikro etkileşim, duygusal emek ve sosyal sermaye eksenlerini bütünleşik bir model altında bir araya getirerek kuramsal bir boşluğu doldurmaktadır. Bu katkı, kuaför salonlarının toplumsal rolünü mekân-emek-topluluk üçgeninde kesişimsel bir çerçevede ele alma gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Elde edilen bulgular, kuaför salonlarının modern toplumlarda estetik hizmet sunumu ötesinde, gündelik hayatın sürekliliği içinde güven, mahremiyet ve karşılıklılık üreten özgün sosyal alanlar olduğunu göstermektedir. Literatür bu mekânların farklı boyutlarını güçlü biçimde analiz etmiş ancak bu boyutları bütünleşik bir kuramsal model altında sistematikleştirme konusunda sınırlı kalmıştır.

Bu çalışma, kuaför salonlarını gündelik tekrarın duygusal yoğunlukla birleştiği ve bu birleşimin sosyal bağ üretimiyle sonuçlandığı mikro sosyal altyapı mekânları olarak kavramsallaştırmaktadır. Bu çerçeve, kuaför salonlarının hem mikro düzey etkileşim hem de makro düzey toplumsal yapı arasında ara bir konumda yer aldığını göstermektedir.

Bu çalışmanın sunduğu bulgular doğrultusunda, kuaför salonlarının sosyolojik rolünü derinlemesine anlamaya yönelik gelecekte yapılacak araştırmalar için aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

- Kuaför salonlarının farklı kültürel ve toplumsal bağlamlardaki işlevleri karşılaştırmalı araştırmalarla incelenebilir.
- Türkiye bağlamında karma yöntemli ve geniş örneklemli çalışmalar yapılabilir.
- Gündelik hayat, duygusal emek ve sosyal sermaye eksenlerini bütünleşik bir model altında ele alan kuramsal araştırmalar geliştirilebilir.
- Kadın kuaförleri ve erkek berberleri karşılaştırmalı biçimde analiz edilebilir.
- Kuaför salonlarının topluluk temelli müdahale süreçlerindeki rolü kültürlerarası bağlamda araştırılabilir.
- Mesleki eğitim programlarında duygusal emek ve ilişki yönetimi boyutu sistematik biçimde incelenebilir.
- Dijitalleşme, mekânsal dönüşüm ve ilişkisel emek arasındaki kesişim analiz edilebilir.
- Nicel ve karma yöntemli tasarımlar yoluyla genellenebilir ve karşılaştırılabilir veri üretimi artırılabilir.

Kaynakça

- Akar, P., & Akcadağ, M. (2022). Examining the opinions of the managers in beauty centers on green promotion in terms of demographic variables: Sivas example. *PressAcademia Procedia*, 15, 71–78. <https://doi.org/10.17261/Pressacademia.2022.1580>
- Altındal, Y. (2017). Kadınları tepeden tırnağa boyayan kadınlar: Güzellik salonlarında çalışan kadınların iş, yaşam ve aile döngüleri. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1, 61–73. <https://doi.org/10.26695/mukatcad.2017.6>
- Anderson, K. A., Cimbali, A. M., & Maile, J. J. (2010). Hairstylists' relationships and helping behaviors with older adult clients. *Journal of Applied Gerontology*, 29(3), 371–380. <https://doi.org/10.1177/0733464809338514>
- Angom, S. H., Oboi, A., & Mwesigwa, D. (2026). Social factors as a necessity for the operation of hairdressing salons in Lira City, Mid-North Uganda. *Journal of Entrepreneurship and Project Management*, 11(1), 1–18. <https://doi.org/10.47941/jepm.3432>
- Arksey, H., & O'Malley, L. (2005). Scoping studies: Towards a methodological framework. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(1), 19–32. <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- Bartky, S. L. (1990). *Femininity and domination: Studies in the phenomenology of oppression*. Routledge.
- Batista, R. (2024). *Barbershops as space of male healing and barbers are therapist in our community* (Unpublished master's thesis). San Francisco State University.
- Bordo, S. (2003). *Unbearable weight: Feminism, Western culture, and the body* (10th anniversary ed.). University of California Press.
- Bourdieu, P. (1986). *The forms of capital*. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Greenwood.
- Bulut, S. (2020). Güzellik ve sağlığın endüstrileşmesi ve ticarileştirici söylemlerin sosyal medyada inşası: Instagram örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(2), 1031–1056. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.724110>
- de Certeau, M. (1984). *The practice of everyday life*. University of California Press.
- Cohen, R. L. (2010). When it pays to be friendly: Employment relationships and emotional labour in hairstyling. *The Sociological Review*, 58(2), 197–218. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2010.01900.x>
- Cowen, E. L., Gesten, E. L., Boike, M., Norton, P., Wilson, A. B., & DeStefano, M. A. (1979). Hairdressers as caregivers I: A descriptive profile of interpersonal help-giving involvements. *American Journal of Community Psychology*, 7(6), 633–648. <https://doi.org/10.1007/BF00891967>
- Cowen, E. L., Gesten, E. L., Davidson, E., & Wilson, A. B. (1981). Hairdressers as caregivers II: Relationships between helper characteristics and helping behaviors and

- feelings. *Journal of Primary Prevention*, 1, 225–239. <https://doi.org/10.1007/BF01158985>
- Değer, M., & Girgin, S. (2021). Rekreaktif etkinlik olarak kuaför salonlarından hizmet alan kadınların salon tasarımına ilişkin genel beklentisi. *Sosyal Bilimler Dergisi (The Journal of Social Science)*, 8(51), 218–233. <https://doi.org/10.29228/SOBIDER.49953>
 - Doğan, A., Durukan Köse, S., & Zabunoğlu, H. (2021). Sağlık perspektifinden güzellik salonları ve Türkiye’de mevcut durum. *Eurasian Journal of Health Technology Assessment*, 5(2), 138–146. <https://doi.org/10.52148/ehta.1014673>
 - Flanagan, R. (2023). Behind the chair: “Doing hair” and “flipping the script” in interviews on the sensitive topics of religion and sexual experiences [61 paragraphs]. *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research*, 24(1), Art. 10. <https://doi.org/10.17169/fqs-24.1.3905>
 - Goffman, E. (1959/2023). *The presentation of self in everyday life* (3rd ed.). Routledge.
 - Gökdağ, R. (2016). Male hairdresser-client communication: What secret they share in barber armchairs! *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 41–54.
 - Güzel, D., Şimşek, T., & Yazıcılar Sola, F. G. (2023). Hizmet kalitesi ve fiyat algısının müşteri memnuniyeti ve sadakati üzerindeki etkisi: Erzurum’da faaliyet gösteren güzellik merkezleri üzerine bir araştırma. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 49–78. <https://doi.org/10.61524/fuuiibfdergi.1298061>
 - Harness, O. M., Jamie, K., & McMurray, R. (2020). ‘They’ve been with me the whole journey’: Temporality, emotional labour and hairdressing work. *Work, Employment and Society*, 35(6), 1073–1090. <https://doi.org/10.1177/0950017020955081>
 - Hochschild, A. R. (2012). *The managed heart: Commercialization of human feeling*. University of California Press.
 - Kaur, M., & Satiroğlu, H. (2024). Impact of subjective norms, normative attitudes, and perceived behavioral control on online beauty product purchases during COVID-19 in the UK. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(48), 82–100. <https://doi.org/10.35343/kosbed.1533594>
 - Kaya, Ö., & Ocak, M. (2021). *Erkek kuaförü işletmelerinin sorunları ve çözümlerine yönelik nitel bir araştırma*. *International Journal of Commerce, Industry and Entrepreneurship Studies (UTISGAD)*, 1(1), 1–17.
 - Korczynski, M. (2003). Communities of coping: Collective emotional labour in service work. *Organization*, 10(1), 55–79. <https://doi.org/10.1177/1350508403010001479>
 - Kurtdaş, E. M. (2021). Kadınların omuzlarındaki ağır yük: “Güzellik”. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (39), 220–259. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.989739>

- Kuzu, A., Ergöl, Ş., & Parasız Aslantürk, G. (2022). The effect of beauty services on women's stress and body image. *Karya Journal of Health Science*, 3(1), 13–17. <https://doi.org/10.52831/kjhs.1014262>
- Lefebvre, H. (1991). *The production of space* (D. Nicholson-Smith, Trans.). Blackwell.
- Li, J., Linnan, L., Rose, J., Hooker, E., Boswell, M., D'Angelo, H., & Harrington, C. (2011). Promoting men's health within barbershops. *Preventive Medicine*, 53(3), 207–208. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2011.06.001>
- Luque, J. S., Ross, L., & Gwede, C. K. (2014). Qualitative systematic review of barber-administered health education, promotion, screening and outreach programs in African-American communities. *Journal of Community Health*, 39, 181–190. <https://doi.org/10.1007/s10900-013-9744-3>
- McCann, H., & Myers, K. (2021). Addressing the silence: Utilising salon workers to respond to family violence. *Journal of Sociology*, 59(1), 104–119. <https://doi.org/10.1177/14407833211031005>
- Novick, J. (2022). Hairdos and help-seeking: Mandatory domestic violence training for salon workers. *American Journal of Law & Medicine*, 48(4), 435–446. <https://doi.org/10.1017/amj.2023.6>
- Ofluoğlu, G., & Doğanek-Aksoy, A. (2023). Kuaförlerin iş yaşam kalitesi üzerine bir araştırma. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(2), 1511–1524. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.23.06.2124>
- Ogborn, G., Bowden-Howe, C., Burd, P., Kleijn, M., & Michelson, D. (2022). Barbershops as a setting for supporting men's mental health during the COVID-19 pandemic: A qualitative study from the UK. *BJPsych Open*, 8(4). <https://doi.org/10.1192/bjo.2022.520>
- Oldenburg, R. (1999). The great good place. Marlowe.
- Page, S. M., Chur-Hansen, A., & Delfabbro, P. H. (2022). Hairdressers as a source of social support. *Health & Social Care in the Community*, 30(5), 1735–1742. <https://doi.org/10.1111/hsc.13553>
- Page, S. M., Chur-Hansen, A., & Delfabbro, P. (2024). Emotional labour and burnout in the hair and beauty industry: A narrative review. *Social Sciences & Humanities Open*, 10, Article 101078. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2024.101078>
- Palmer, K. N. B., Okechukwu, A., Mantina, N. M., Melton, F. L., Kram, N. A., Hatcher, J., Marrero, D. G., Thomson, C. A., & Garcia, D. O. (2022). Hair stylists as lay health workers: Perspectives of Black women on salon-based health promotion. *INQUIRY: The Journal of Health Care Organization, Provision, and Financing*, 59. <https://doi.org/10.1177/00469580221093183>
- Peters, M. D. J., Godfrey, C., McInerney, P., Munn, Z., Tricco, A. C., & Khalil, H. (2020). *Scoping reviews*. In E. Aromataris & Z. Munn (Eds.), *JBIM manual for evidence synthesis*. JBI. <https://doi.org/10.46658/JBIMES-20-12>

- Putnam, R. D. (2000). Bowling alone: The collapse and revival of American community. Simon & Schuster.
- Sattler, K. M., & Deane, F. P. (2016). Hairdressers' preparedness to be informal helpers for their clients. *Journal of Community Psychology*, 44(6), 687–694. <https://doi.org/10.1002/jcop.21794>
- Şahin, M., & Vapur, H. (2021). Bir kuaför salonunda risk analizi uygulaması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 759–768. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.869131>
- Taştekin, S., & Şahin, B. (2025). Toplumsal cinsiyet normlarının inşası: Ankara'da kadınların kuaföre gitme alışkanlığı ve toplumsal beden algısı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 34(2), 1712–1729. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.1585719>
- Tricco, A. C., Lillie, E., Zarin, W., O'Brien, K. K., Colquhoun, H., Levac, D., ... Straus, S. E. (2018). PRISMA extension for scoping reviews (PRISMA-ScR): Checklist and explanation. *Annals of Internal Medicine*, 169(7), 467–473. <https://doi.org/10.7326/M18-0850>
- Ünlü, S. (2025). Kadınların egemen alanında erkek olmak: Kadın kuaförü erkekler örneği. *Sakarya Üniversitesi İktisat Dergisi*, 14(3), 250–269. <https://doi.org/10.37460/sid.1809374>
- Vermuë, P. C., van Gelder, N., van den Hurk, L., & Oertelt-Prigione, S. (2025). The role of hairdressers in detecting and discussing domestic violence and abuse with their clients in the Netherlands. *Journal of Family Violence*. <https://doi.org/10.1007/s10896-025-00826-z>
- Wara, N. J., Psaros, C., Govere, S., Dladla, N., Stuckwisch, A., Zionts, D., Jarolimova, J., & Bassett, I. V. (2021). Hair salons and stylist–client social relationships as facilitators of community-based contraceptive uptake in KwaZulu-Natal, South Africa: A qualitative analysis. *Reproductive Health*, 18, 178. <https://doi.org/10.1186/s12978-021-01226-4>
- Weber, S. (2001). *Hair stories: Untangling the social significance of hair*. Routledge.
- Wippold, G. M., Frary, S. G., Garcia, K. A., & Wilson, D. K. (2023). Implementing barbershop-based health-promotion interventions for Black men: A systematic scoping review. *Health Psychology*, 42(7), 435–447. <https://doi.org/10.1037/hea0001294>
- Yayla, M., & Çağdaş, M. (2016). Erkek berberliğinde tıraş geleneği ve damat tıraş önlüklerinin teknik ve süsleme açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* (35), 499–512. <https://doi.org/10.21563/sutad.187112>
- Yıldırım Dal, T. (2025). Güzellik salonlarında iletişimin stratejik rolü: Müşteri memnuniyeti, sadakat ve ekip dinamikleri üzerine bir değerlendirme. *İletişim Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 267–281. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16786241>